

Anlatım Biçimleri — Deneme

KPSS AI Coach · 04.08.2026 · 6 soru

Bir araştırma yazısında yazar, yalnızca kendi görüşünü sıralamakla yetinmez; konuyu örnekler, ölçüler ve kısa alıntılarla destekler. Böylece okur, soyut bir yargının neden öne sürüldüğünü daha kolay kavrar. Metnin gücü, düşüncenin tek başına bırakılmamasında ve anlaşılır bir çerçeve içinde sunulmasındadır. Bu nedenle öğretme amacı taşıyan yazılarda düzen ve açıklık önemlidir.

1. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Anlatılanların örneklerle desteklenebildiğine
- B) Okurun konuyu daha kolay kavrayabildiğine
- C) Öğretme amacı taşıyan yazılarda açıklığın önemli olduğuna
- D) Yazarın düşüncesini alıntılarla güçlendirebildiğine
- E) Bu tür yazıların mutlaka karşı görüşü çürüttüğüne

Bir romancı, kahramanın yürüyüşünü adım adım verir; kapının açılışını, odadaki bekleyişi ve ardından gelen kısa konuşmayı sıralar. Okur, bu sırada yalnızca sahneyi görmez; olayların birbirini nasıl izlediğini de izler. Anlatımın merkezinde hareket vardır, fakat bu hareketin kurduğu düzen de önemlidir. ----

2. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bu yüzden böyle metinlerde olayların akışını aktarmak temel ögedir.
- B) Bu yüzden böyle metinlerde renklerin ve biçimlerin ayrıntısı temel ögedir.
- C) Bu yüzden böyle metinlerde konuyu öğretmek temel ögedir.
- D) Bu yüzden böyle metinlerde karşı görüşü çürütmek temel ögedir.
- E) Bu yüzden böyle metinlerde sayısal verilerle savunma yapmak temel ögedir.

Bir metnin amacı, okuyucuyu yeni bir bilgiyle karşılaştırmak da olabilir; ancak kimi metinler bununla yetinmez, bir savı temellendirmeye yönelir. Bu yüzden kullanılan anlatım biçimi, metnin niyetini doğrudan ele verir. Ders kitaplarında, ansiklopedik yazılarda ve açıklayıcı yazılarda bu yaklaşım daha belirgindir. Buna göre metnin temel eğilimi, konuyu anlaşılır hâle getirmektir.

3. Bu parçada aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bir konuyu öğretmeyi amaçlayan anlatımın bilgi verme işlevi taşıdığına
- B) Bir karşı görüşü çürütmeyi amaçlayan anlatımın her zaman örnekleme içerdiğine
- C) Gözleme dayalı anlatımın yalnızca sanat metinlerinde kullanıldığına
- D) Olay anlatımına dayalı metinlerin öğretici metinlerden ayrı tutulması gerektiğine
- E) Betimlemenin açıklayıcı metinlerde yer almasının zorunlu olduğuna

Açıklayıcı metinler, çoğu zaman bir konuyu öğretmek için kurulur. Bu tür metinlerde örneklerden, sayısal verilerden ve tanık göstermeden yararlanılması, anlatılan düşüncenin anlaşılmasını kolaylaştırır. ----

4. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A)** Bu yüzden, anlatılanların açık ve düzenli olması okurun konuyu kavramasını sağlar.
- B)** Buna karşılık, olay örgüsü kurmak bu metinlerin en önemli amacıdır.
- C)** Bu nedenle, karakterlerin iç dünyasını ayrıntılı biçimde vermek zorunludur.
- D)** Oysa, karşı görüşleri çürütmek için duygulu bir üslup kullanmak gerekir.
- E)** Nitekim, betimleyici ayrıntılar olmadan hiçbir yazı etkili olamaz.

5. "Bir yapıtın değeri, onu okuduktan sonra zihinde bıraktığı yankıyla ölçülür; hemen her ayrıntısını değil, uyandırdığı düşünceyi hatırlatması yeterlidir." Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

- A)** Bir yapıtın kalıcılığını, uyandırdığı düşünsel etki belirler.
- B)** Bir yapıtın değeri, bütün ayrıntılarının eksiksiz anımsanmasına bağlıdır.
- C)** Okurun bir yapıtı sevmesi, yapıtın ayrıntı bakımından zengin olmasını zorunlu kılar.
- D)** Yapıtın etkisi, yalnızca ilk okunuşta ortaya çıkan bir durumdur.
- E)** Bir yapıtın değerini, konusunun günlük hayata uygunluğu belirler.

Eleştirmen, bir metni yalnızca beğenip beğenmediğini söyleyen kişi değildir; ----. Nitekim okuyucu, neden sonuç ilişkilerini ve metindeki yapıyı bu tür bir açıklama sayesinde daha kolay kavrar.

6. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A)** bir konu hakkında bilgi vermeyi ve onu öğretmeyi amaçlayan kişidir.
- B)** gözleme dayanarak bir yerin ayrıntılarını zihinde canlandıran kişidir.
- C)** olay anlatımına dayalı metinlerde kullanılan bir anlatım biçimidir.
- D)** bir karşı görüşün yanlışlığını kanıtlamaya çalışan kişidir.
- E)** özneleri ve nesneleri ayrıntılı biçimde betimleyerek metne canlılık katan kişidir.

Cevap Anahtarı

1. E

2. A

3. A

4. A

5. A

6. A

Çözümler

1. Parçada örnek, ölçü ve kısa alıntılarla destekleme, okurun kavramasını kolaylaştırma ve öğretme amacı açıkça yer almaktadır. Ancak karşı görüşü çürütme amacı hiç belirtilmemiştir. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü parçada bu yargı doğrudan desteklenmektedir, fakat E tamamen dışarıda kalmaktadır.
2. Parçada adım adım aktarma, olayların birbirini izlemesi ve hareketin merkezde olması öyküleyici anlatımı gösterir. Boşluğa, bu düzenin sonucunu veren A seçeneği getirilmelidir. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü renk ve biçim ayrıntısı betimlemeye aittir, metnin kurduğu olay akışına uymaz.
3. Parçada, metnin amacı ile anlatım biçimi arasında ilişki kurulmuş; ders kitapları, ansiklopedik yazılar ve açıklayıcı yazılar üzerinden bilgilendirme ve öğretme işlevi öne çıkarılmıştır. Bu nedenle bir konuyu öğretmeyi amaçlayan anlatımın bilgi verme işlevi taşıdığı sonucu çıkarılabilir. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü parçada karşı görüşü çürütmeden söz edilse de bunun her zaman örnekleme içerdiği belirtilmemiştir.
4. Parçada açıklayıcı metinlerin öğretici olduğu ve örnek, sayısal veri, tanık gösterme ile anlaşılmanın kolaylaştığı söylenmektedir. Bu akışı tamamlayan cümle, düzenli ve açık anlatımın kavramayı sağlamasını bildiren A'dır. En güçlü çeldirici B, 'olay örgüsü' sözüyle öyküleyici anlatıma kaydığı için konuyla ilişkili görünse de akışı bozar.
5. Cümlede, yapının değerinin ayrıntıları eksiksiz anımsatmaktan çok zihinde bıraktığı yankıyla ölçüldüğü belirtilmektedir. Bu nedenle doğru yargı, kalıcılığı düşünsel etkiye bağlayan A'dır. En güçlü çeldirici B, cümledeki 'ayrıntı' sözcüğünü korur; ancak 'hemen her ayrıntısını değil' ifadesi bu seçeneği açıkça dışlar.
6. Parçada eleştirmenin işlevi, beğeni bildirmekten çok bir metni açıklayarak okuyucuya bilgi vermek olarak kurulmuştur. Bu nedenle boşluğa, anlatımın öğretici ve bilgilendirici yönünü veren ifade getirilmelidir; A şıkkı bunu karşılar. En güçlü çeldirici B şıkkıdır; çünkü 'ayrıntıları canlandırma' betimleyici anlatıma aittir, fakat parçada vurgulanan durum bir yeri gözlemle resmetmek değil, bir konuyu açıklamaktır.